

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2018-2019

2 APRIL 2019

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

- van de heer Paul DELVA, de heer Jef VAN DAMME, de heer René COPPENS,
mevrouw Annemie MAES en mevrouw Cieltje VAN ACHTER -

**betreffende de opmaak van een visietekst voor de Nederlandstalige bibliotheek in
Brussel van morgen**

SAMENVATTEND VERSLAG

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd en Sport
uitgebracht door mevrouw Annemie MAES

Hebben aan de werkzaamheden deelgenomen:

Vaste leden: de heer Jef Van Damme, voorzitter, de heer René Coppens, mevrouw Annemie Maes

Ander lid: de heer Paul Delva

Zie: **Stuk 734** (2018-2019) – Nr.1: Voorstel van resolutie

Dames en Heren,

De Commissie voor Cultuur, Jeugd en Sport onderzocht in haar vergadering van dinsdag 2 april 2019 het voorstel van resolutie van de heer Paul Delva, de heer Jef Van Damme, de heer René Coppens, mevrouw Annemie Maes en mevrouw Cieltje Van betreffende de opmaak van een visietekst voor de Nederlandstalige bibliotheek in Brussel van morgen – Stuk 734 (2018-2019) – Nr.1.

Mevrouw Annemie Maes wordt aangeduid als verslaggever.

1. Toelichting

De heer Paul Delva (CD&V), hoofdindienner, licht de resolutie nader toe. Hij benadrukt dat bibliotheken een cruciale rol spelen in de samenleving en dat ze reeds goed werk leveren. Naast Muntpunt zijn er veel kleinere bibliotheken in Brussel die allen een belangrijke rol spelen. Zij bereiken steeds meer mensen.

De rol van de bibliotheken mondiaal wijzigt snel en grondig. Vroeger was het enkel een uitleenpost, nu ook een ontmoetings- en uitwisselingsplek, een belevenisruimte enz.,... Het is belangrijk dat Brussel meegaat in dit hele verhaal.

Het is positief dat er enkele jaren geleden een denktank werd opgericht die functioneert en reflecteert over de rol van de bibliotheken in een meertalige stad.

De Commissie voor Cultuur, Jeugd en Sport heeft deze legislatuur verschillende mogelijkheden geboden om te debatteren over de rol van de bibliotheken. In dit kader werden verschillende studiebezoeken en hoorzittingen georganiseerd. Al deze activiteiten hebben tot voorliggend voorstel van resolutie geleid dat zal bijdragen tot een finale visietekst die het bevoegde collegelid hopelijk nog voor het einde van de legislatuur zal voorleggen.

De spreker heeft 10 items uit de voorliggende tekst gehaald die volgens hem de essentie van de resolutie weergeven.

- Open huis: een bibliotheek kan een plek worden waar mensen van verschillende origine elkaar kunnen vinden. Een bibliotheek als open huis is erg belangrijk in een stad als Brussel.

- Participatieve publiekswerking: de bibliotheken evolueren van een uitleencentrum naar een actieve plaats met een groot aanbod aan activiteiten, adviesverlening, enz.,...

- Superdivers publiek: Brussel is doorheen de jaren een diverse stad geworden. Gigantische opportuniteiten bieden zich aan. Met de nieuwe bibliotheken die men voor ogen heeft, kan het divers publiek met elkaar connecteren.

- Cocreatie: bibliotheken zijn geen plek meer waar er een aanbod is vanuit medewerkers waarop bezoekers inspelen. Het gaat nu veel verder. De bezoekers liggen nu mee aan de werking van de bibliotheek.

- Toegankelijke instelling: de bedoeling is dat zoveel mogelijk mensen zich thuis voelen in de bibliotheek. Naast de fysieke drempels zijn er ook de figuurlijke drempels die een belangrijke rol spelen. Deze drempels moeten zoveel mogelijk worden weggewerkt.

- Expertiserol: Brussel is de laboratoriumfunctie voor andere steden.

- Digitaliteit: digitalisering is voor sommige bibliotheekbezoekers een evidentie, voor andere niet. Het is belangrijk dat hiermee rekening wordt gehouden.

- Laagdrempelige communicatie: alle doelgroepen moeten worden bereikt, dus men dient eenvoudig en ruim te communiceren.

- Geheel, grotere netwerken: alle bibliotheken hebben specificiteiten. Het is belangrijk dat zij onderling informatie uitwisselen.

- Paspartoe: de rol van de Paspartoe binnen de werking van de bibliotheken, om ook moeilijk bereikbare doelgroepen meer bij de bibliotheken te kunnen betrekken dan vandaag al gebeurt, is een aandachtspunt.

Commissielid Annemie Maes (Groen) dankt alle leden van de commissie voor het afgelopen zittingsjaar. De voorliggende resolutie is een mooie afsluiter van de werkzaamheden.

Meerderheid en oppositie overstijgen mekaar bij de voorliggende resolutie, net zoals is gebeurd bij het voorstel van resolutie betreffende de Paspartoe.

Het belang van een bibliotheek is belangrijk. Een bibliotheek is een tempel van kennis, openheid, verbeelding, een venster op de wereld en een bron van inspiratie.

In Brussel zijn er veel mensen die geconfronteerd worden met een moeilijke socio-economische achtergrond. Een bibliotheek kan voor hen een belangrijke plaats innemen zodat ze kunnen openbloeien.

De bibliotheek van gisteren is niet de bibliotheek die ze vandaag is en zal ook niet de bibliotheek van morgen zijn. Dit is een belangrijk uitgangspunt. Het is belangrijk dat een bibliotheek zich aanpast aan de realiteit van de maatschappij. Bibliotheken moeten zich anders organiseren en dat straalt voorliggende resolutie ook uit.

Het commissielid hoopt dat het toekomstige collegelid bevoegd voor de bibliotheken effectief iets zal doen met voorliggende resolutie. Samen met de stakeholders en de bezoekers kan een optimale werking van de bibliotheken worden gerealiseerd.

Tenslotte kaart het commissielid nog enkele details aan. Ze is het eens met de 10 woorden die raadslid Paul Delva naar voren heeft geschoven. Voor haar zijn de context van de informatiemaatschappij en het respect voor de auteursrechten ook belangrijk. Dit werd niet opgenomen in de resolutietekst.

Een bibliotheek is een open huis, toegankelijk voor iedereen. Dit gaat niet alleen over het toegankelijker maken van de bibliotheken voor mensen met een beperking, maar het gaat ook over de openingsuren, het gratis toegankelijk maken van de toiletten voor alle bezoekers, enz... Aan de figuurlijke en letterlijke drempels moet men blijven werken.

In de voorliggende resolutie wordt niet gesproken over de samenwerking met Franstalige bibliotheken, maar het zit wel in de geest van de werking van de bibliotheken en dat is positief.

Mevrouw Annemie Maes rondt af met een citaat van Cicero: *“Wanneer je een tuin hebt en een bibliotheek, heb je alles wat je nodig hebt”*.

Commissielid René Coppens (Open Vld) herhaalt dat de hamvraag waarrond deze legislatuur werd gewerkt was: “Hoe moet de bibliotheek van de 21ste eeuw, gelet op een context van superdiversiteit en meertaligheid, er precies uitzien?” Deze denkoefening kwam tot uiting in een hele reeks debatten in commissie en plenaire vergadering, in een hoorzitting met Brusselse bibliothecarissen en het studiebezoek aan de Gentse stadsbibliotheek De Krook.

Het orgelpunt van de werkzaamheden is het voorliggende voorstel van resolutie. Dit voorstel dat raadsbreed zal worden gesteund en dus een groot politiek draagvlak heeft, bevat richtlijnen die opgenomen kunnen worden in de visietekst over de bibliotheek van de toekomst. Een visietekst die door het bevoegde collegelid weldra zal worden gefinaliseerd en neergelegd.

Het voorstel van resolutie vraagt onder meer om in de visietekst voldoende aandacht te schenken aan de inbedding van de bibliotheek in de lokale context. En vanuit die inbedding kunnen we de positie van het Nederlands op het lokale niveau nog beter verankeren en bestendigen.

Het voorstel van resolutie herinnert dan ook aan de rol die voor de bibliotheek is weggelegd in de zo breed mogelijke verspreiding van het Nederlands in Brussel. Een centrale plaats voor het Nederlands staat natuurlijk niet in de weg dat er ruimte is voor andere talen, zoals voorzien door het decreet. Het Nederlands moet zoveel mogelijk en op een open en positieve manier worden gedeeld met anderen. Dat kan ook door middel van de bibliotheken.

Daarnaast wordt met de resolutie volop de kaart van de digitalisering getrokken. Niet alleen in de zin van het digitaliseren van de bibliotheekwerking en de technologische toepassingen die ermee gepaard gaan, maar ook in het wegwijs maken van de gebruikers in de digitale wereld en de mogelijkheden die ze biedt.

Zonder infrastructuur is er geen bibliotheek, ook in digitale tijden. Want de bibliotheek is meer dan het lezen en lenen van lectuur. De bibliotheek is de woonkamer van de stad. Een knusse openbare ruimte waar mensen eens kunnen ontsnappen aan het jachtige stadsleven. De bibliotheekinfrastructuur moet toegankelijk zijn, in alle betekenissen van het woord.

In afwachting van de bespreking van het voorstel van resolutie in de plenaire vergadering van de Raad wenst het commissielid het collegelid bij voorbaat veel succes bij de opmaak en uitvoering van de finale visietekst omtrent het bibliotheekbeleid van de VGC.

De heer Jef Van Damme (sp.a) verontschuldigt vooreerst collegelid Pascal Smet die graag aanwezig was geweest, maar niet kon komen wegens gezondheidsredenen. Het was zijn voorstel om net zo te werken als bij de uitwerking van het voorstel van resolutie betreffende de Paspardoe.

Er is steeds vanuit het kabinet veel interesse geweest om samen te werken met de commissieleden en deze samenwerking is goed verlopen, net zoals de samenwerking met de Administratie.

Daarnaast dankt de spreker zijn collega's omdat er in de Commissie voor Cultuur, Jeugd en Sport vaak de nadruk is gelegd op wat iedereen verbindt.

Met betrekking tot de voorliggende resolutie is het werk van de heer Paul Delva zeer waardevol. Voor de heer René Coppens is de resolutie een mooi afscheid want hij volgt het dossier van de Brusselse bibliotheken al heel lang.

De uitdaging met betrekking tot de Brusselse bibliotheken is gigantisch. Een bibliotheek is sinds de boekdrukkunst een vanzelfsprekendheid geweest.

Bovendien is de context waarin de Brusselse Nederlandstalige bibliotheken zich bevinden niet te vergelijken met andere bibliotheken in België of buitenland. Brussel is een atypische situatie. De Nederlandstaligen zijn een kleine taalminoriteit met goede uitgebouwde infrastructuren, midden in een Franstalige stad. Het is een uitdaging om ervoor te zorgen dat de Nederlandstalige bibliotheken blijven bestaan.

2. Technische aanpassingen

Commissielid Annemie Maes (Groen) stelt voor om in het eerste dispositief 'internationale IFLA-waarden' te vervangen door 'internationale IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions)-waarden'.

De laatste zin in het overwegende gedeelte dient volgens **de heer René Coppens (Open Vld)** te worden vervangen door 'in Vlaanderen een link gelegd worden met de Uitpas wat betreft bibliotheekwerking'.

Ten slotte dient in de toelichting de zin 'Zo werd een visietekst opgesteld die via een samenwerking van deze denktank met lokale beleidsverantwoordelijken en bibliothecarissen werd besproken.' te worden aangepast.

Alle commissieleden gaan akkoord met de technische aanpassingen.

3. Stemmingen

Het beschikkende gedeelte van het voorstel van resolutie wordt ter stemming voorgelegd en wordt unaniem aangenomen.

Het voorstel van resolutie wordt in zijn geheel ter stemming voorgelegd en wordt unaniem aangenomen.

4. Regeling van de werkzaamheden

De federatie (belangenbehartiger Sociaal culturele organisaties Vlaanderen en Brussel) schreef in samenwerking met de Brusselse koepels een memorandum over het Brussels sociaal cultureel werk. Commissievoorzitter Jef Van Damme ontving een email met de vraag of het mogelijk is dit memorandum te komen toelichten in de Commissie voor Cultuur, Jeugd en Sport.

De commissieleden staan positief tegenover dit memorandum, maar het kan niet worden toegelicht in een Commissie voor Cultuur, Jeugd en Sport.

De diensten van de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie zullen het memorandum overmaken aan alle raadsleden.

De verslaggever,
Annemie MAES

De voorzitter,
Jef VAN DAMME

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

De Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie,

overwegende dat:

- in 2014 Locus, het steunpunt voor lokaal bibliotheekbeleid en ondertussen herdoopt naar Cultuurconnect, een visiedocument 'Bib 2020' schreef;
- deze visietekst 'Bib 2020' van Locus vzw aangeeft dat onze tijdsgeest niet langer één collectie verlangt, maar ook aandacht geschonken dient te worden aan de expertise, ervaringen en verhalen van medewerkers, burgers of de wijk waarin de bibliotheek staat. Een samenspel tussen collectie en connectie als het ware;
- dezelfde visietekst ook duidelijk het belang aangeeft van de samenwerking met en inbedding in de lokale gemeenschap waarin ze haar werking heeft;
- er sinds 2007 stappen gezet zijn om de Nederlandstalige lokale Brusselse bibliotheken te laten samenwerken;
- de ondersteuning voor deze bibliotheken in handen is van de dienst Ondersteuning Bibliotheken in Brussel (OBIB);
- deze ondersteuningsdienst een zich steeds verder ontwikkelend denk- en discussieplatform geworden is;
- OBIB drie basisprincipes heeft voor haar werking, zijnde verwevenheid, inclusieve werking en kwaliteit;
- er een traject loopt sinds 2017 waarbij een denktank zich buigt over een toekomstverhaal voor de Nederlandstalige Brusselse bibliotheken;
- er een consensus is over de meerwaarde van bibliotheken als het aankomt op het beter voorbereiden van mensen op onze geletterde en digitale maatschappij;
- de bibliotheken meer dan ooit huizen van vertrouwen zijn waar iedereen welkom is;
- de Commissie voor Cultuur, Jeugd en Sport van de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie op 12 juni 2018 een plaatsbezoek bracht aan de Gentse hoofdbibliotheek 'De Krook' en de lokale bibliotheek van Ledeberg;
- dit plaatsbezoek het bestaan en succes aantoonde van digitale toepassingen waarbij leesvoorkeuren en ervaringen meegenomen worden richting leessuggesties;
- hetzelfde plaatsbezoek ook bevestigde dat voor en door jongeren ingerichte ruimten in de bibliotheek absoluut gezien werden als een meerwaarde en een stimulans om naar de bibliotheek te komen;
- tijdens een hoorzitting met enkele lokale bibliothecarissen bleek dat wat vrijwilligerswerking betreft vaak dezelfde doelgroepen wel of niet bereikt werden;
- tijdens diezelfde hoorzitting de noodzaak van 'ruimte voor ontmoeting' in en maximale toegankelijkheid van een bibliotheek zeer sterk aanwezig bleek te zijn;
- het aantal ontleningen van het jeugdaanbod in de Brusselse bibliotheken een groeiende evolutie kent;
- in Vlaanderen een link gelegd wordt met de Uitpas wat betreft bibliotheekwerking.

vraagt aan het College van de Vlaamse Gemeenschapscommissie om een visietekst op te maken met minstens volgende elementen:

- een duidelijk kader, waarbij onder andere internationale IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions)-waarden -en principes meegenomen worden, én rekening houdend met inbreng van de gebruikers van de lokale Nederlandstalige bibliotheek via een degelijke gebruikersparticipatie;
- de bibliotheek als open huis met veel ruimte voor een participatieve publiekswerking, waarbij de lokale samenleving maximaal meegenomen wordt in ontwikkeling van de dagelijkse werking ervan, zowel voor de gebruikers als in de personeelsbezetting;
- aandacht voor een superdivers publiek, waarbij niet alleen een verdere uitbouw van de collectie centraal staat, maar de inbreng van gebruikers bij deze collectie een belangrijke rol speelt: de ‘connectie’;
- het belang van co-creatie, samen met de lokale samenleving, binnen de verschillende opdrachten van de bibliotheek. Hieronder zien we de zuivere bibliotheekwerking, maar ook de invulling van fysieke ruimte en de ontwikkeling van verschillende activiteiten waarmee de bibliotheek beoogt een zo breed mogelijk doelpubliek te bereiken;
- de bibliotheek als een toegankelijke instelling, waarbij zowel letterlijke als figuurlijke drempels maximaal vermeden worden, opdat iedere Brusselaar maximaal gebruik kan maken van de werking ervan;
- aandacht voor expertiserol van de bibliotheek inzake het Nederlands in een meertalige omgeving als Brussel, en de rol die bibliotheken kunnen vervullen om het Nederlands als taal uit te dragen naar de lokale samenleving;
- focus op digitaliteit, onder andere door het implementeren van ‘slimme’ technologische toepassingen (zoals bijvoorbeeld in het kader van leessuggesties) en het bijdragen aan het kritisch leren omgaan van burgers met de steeds groter wordende, dagelijkse stroom aan informatie;
- het belang van een laagdrempelige 360-gradencommunicatie om alle verschillende doelgroepen binnen de gebruikerspool optimaal te bereiken;
- belang voor de vindbaarheid en zichtbaarheid van de Nederlandstalige bibliotheken in Brussel in het straatbeeld;
- de inbedding van de lokale Nederlandstalige bibliotheken in Brussel in het geheel van grotere netwerken: eerst en vooral lokaal, maar ook regionaal, nationaal én internationaal, telkens vanuit een evenwaardig partnerschap;
- in de evaluatie van de Paspartoe bekijken of er een mogelijke rol weggelegd kan zijn voor dit instrument binnen de werking van de lokale bibliotheek, om ook moeilijker bereikbare doelgroepen nog meer te kunnen betrekken. Dit natuurlijk zonder het huidige werkgebied van de Paspartoe aan te tasten.

Paul DELVA
Jef VAN DAMME
René COPPENS
Annemie MAES
Cieltje VAN ACHTER
